

สัปดาห์รู้รักษ์ ตระหนักปัญหาเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ ปี พ.ศ.2566 เชื้อดื้อยา เพราะคนดื้อ บทบาทของทุกคน รวมพลังยับยั้งเชื้อดื้อยา

จาก *European Antibiotic Awareness Day (2007)* สู่ *World Antibiotic Awareness Week (2015)* ต่อมาเป็น *World Antimicrobial Awareness Week (2020)* และปีนี้ คือ *World AMR Awareness Week (2023)* ที่ยกระดับจากการตระหนักปัญหาการใช้ยาต้านจุลชีพที่ไม่ถูกต้อง มาเป็นตระหนักถึงปัญหาเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ ที่มีผลต่อคน สัตว์ พืช อาหาร และสิ่งแวดล้อม

การดื้อยาต้านจุลชีพเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขระดับโลก ทั้งต่อมนุษย์ สัตว์ พืช อาหาร และสิ่งแวดล้อม มีงานวิจัย ที่เดิมาคาดการณ์ไว้ว่า ทั้งโลกมีเสียชีวิตจากเชื้อดื้อยา ปีละ 700,000 คน ล่าสุด มีงานศึกษาลงตีพิมพ์ในวารสาร *Lancet*¹ พบว่าการเสียชีวิตโดยตรงจากเชื้อดื้อยาสูงถึง ปีละ 1.27 ล้านราย (สำหรับข้อมูลปี 2019) การจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพจึงต้องใช้แบบบูรณาการและจากทุกภาคส่วน (holistic and multisectoral approach) ซึ่งเรียกกันว่าสุขภาพหนึ่งเดียว (one health)

¹ [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(21\)02724-0/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(21)02724-0/fulltext)

หน่วยงานด้านสุขภาพระดับนานาชาติ 4 องค์กรหลักซึ่งร่วมกันเป็นฝ่ายเลขาธิการขององค์การสหประชาชาติ (Quadrupartite) ได้กำหนดชื่อ การรณรงค์ปีนี้ว่า สัปดาห์รู้รักษ์ ตระหนักปัญหา เชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ World AMR Awareness Week 2023 ซึ่งองค์กรทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ World Health Organization (WHO) Food and Agriculture Organization (FAO) World Organization for Animal Health (WOAH) และ United Nations Environment Program (UNEP) โดยองค์การอนามัยโลกได้กำหนด theme งานว่า “ร่วมกันป้องกันการดื้อยาต้านจุลชีพ” (Preventing Antimicrobial resistance together) ที่เสนอให้ทุกคนต้องตระหนักถึงปัญหาและร่วมป้องกันการดื้อยาต้านจุลชีพ

สรุปประเด็นสำคัญปีนี้ 5 ประการ คือ

1. การป้องกันเป็นเรื่องสำคัญมาก สำคัญกว่าการหาทางลดหรือแก้ไขปัญหา
2. เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องร่วมมือกัน ในการป้องกัน มิใช่บทบาทของคนใดคนหนึ่ง ทุกคนนี้ รวมถึงบุคลากรสุขภาพ ภาครัฐ ประชาชน สื่อมวลชน ครู นักเรียน นิสิตนักศึกษา หน่วยวิจัย อุตสาหกรรม
3. ที่สำคัญคือทุกคนต้องมีความรอบรู้ ความตระหนักถึงปัญหาของเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ และรวมพลังร่วมลงมือปฏิบัติจริง
4. จุลชีพ หมายถึงเชื้อจุลินทรีย์ทุกชนิด (เชื้อแบคทีเรีย เชื้อไวรัส เชื้อรา และปรสิต) ที่สามารถเกิดการดื้อยาได้ การป้องกันจึงต้องครอบคลุมเชื้อทุกชนิด
5. การดื้อยาต้านจุลชีพ พบได้กว้างขวาง จากในคน (ในสถานพยาบาล ในชุมชน) ไปสู่ปัญหาในสัตว์เกษตร ในสัตว์เลี้ยง ขยายมาสู่การเกษตร แหล่งอาหารทั้งจากสัตว์และพืช ไปจนถึงปัญหาในสิ่งแวดล้อม เรียกว่า one health

ตัวอย่างกิจกรรมรณรงค์ในต่างประเทศ

21 พฤศจิกายน The Global Youth Dialogue – Securing our future from Antimicrobial Resistance (AMR) Youth play a pivotal role in advocating for increased political and public support to combat AMR across sectors and in raising awareness of AMR as a pressing social issue.

12 ตุลาคม FAO Knowledge dissemination dialogues on AMR: Integrated surveillance of AMU and AMR in humans and animals in the EU - the JIACRA

Dr Pierre-Alexandre Beloeil - European Food Safety Authority

Moderated by Francesca Latronico, FAO

ข้อความการสื่อสารที่สำคัญสำหรับ World AMR Awareness Week จากออสเตรเลีย

1. ยาต้านจุลชีพเป็นทรัพยากรที่มีค่า แต่ถ้าใช้ไม่ถูกต้อง จะทำให้คุณค่าสูญหายไป
2. ณ เวลานี้ ได้เกิดปัญหาเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพขึ้นแล้ว เป็นปัญหาทั่วโลกที่มีผลกระทบต่อคนและสัตว์ (และพืชและสิ่งแวดล้อม)
3. เชื้อดื้อยาปฏิชีวนะเกิดเมื่อแบคทีเรียทำให้ยาปฏิชีวนะทำงานไม่ได้ผล ทำให้การรักษาโรคติดเชื้อบางชนิดจะไม่ได้ผลอีกต่อไป
4. มีการผลิตยาต้านจุลชีพชนิดใหม่ออกมาเรื่อยๆที่จะมาช่วยแก้ไขปัญหานี้
5. การใช้ยาต้านจุลชีพที่ไม่ถูกต้องนำไปสู่การดื้อยาต้านจุลชีพ
6. เมื่อจำเป็นต้องใช้ยาต้านจุลชีพ ต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง

ข้อเสนอแนะกิจกรรมรณรงค์ในสหราชอาณาจักร

การประกาศตนเป็นผู้พิทักษ์ยาปฏิชีวนะ (Antibiotic guardian)

เผยแพร่แหล่งข้อมูล และคำแนะนำการจัดกิจกรรมสำหรับบุคลากรทางการแพทย์

ให้ลงทะเบียนรายชื่อหน่วยงานที่จะจัดงาน WAAW

การดำเนินงาน 10 ปี ของ Antimicrobial Awareness Day/Week ของไทย (ค.ศ.2013 -2022)

ปีที่ 1 พ.ศ. 2556 AMR Kids “การใช้ยาปฏิชีวนะ อย่างสมเหตุผลในเด็ก ที่สถาบันเด็กแห่งชาติ มหาราชินี ร่วมกับกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

ปีที่ 2 พ.ศ. 2557 “ASEAN Antibiotic Awareness Day: A Way Forward in Combating ABR” ประชุมวิชาการ ที่โรงแรมแมนดาริน มีเครือข่ายอาเซียนร่วมด้วย

ปีที่ 3 พ.ศ. 2558 รณรงค์การใช้ยาต้านแบคทีเรียอย่างสมเหตุผล สู่ประชาชน ณ หอศิลป์วัฒนธรรม ของกรุงเทพมหานคร ปทุมวัน

ปีที่ 4 พ.ศ. 2559 ให้ตื่นตัวต่อ 10 พฤติกรรมที่ทำให้เกิดเชื้อดื้อยา ณ สสส. และรพ.รามธิบดี และเครือข่ายโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย

ปีที่ 5 พ.ศ. 2560 “ปักหมุดหยุดเชื้อดื้อยา” ร่วมกับกระทรวงสธ.และภาคีจัดที่ร.มิดิเอเคิลแกรนด์

ปีที่ 6 พ.ศ. 2561 “หวัดเจ็บคอไม่่ง้อยา” ประชุมวิชาการ ณ โรงแรมแมนดาริน มีเครือข่ายอาเซียนร่วมด้วย และมีประกวดเต้น เพลงอย่าพึ่ง

ปีที่ 7 พ.ศ. 2562 “เช็กให้ชัดว่าไวรัสหรือแบคทีเรีย” ณ ศูนย์การค้า MBK มุ่งเน้นเพื่อให้ประชาชนในวงกว้างได้เกิดความตระหนักู้เรื่องเชื้อดื้อยาต้านแบคทีเรีย สามารถแยกแยะระหว่างหวัดเจ็บคอและไอว่าเกิดจากไวรัสหรือแบคทีเรียกันแน่

ปีที่ 8 พ.ศ. 2563 มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อกระตุ้นให้สังคมมีความตระหนักในการใช้ยาต้านแบคทีเรียอย่างสมเหตุผล และ (2) เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเชื้อดื้อในยุทธศาสตร์การจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมความรู้ด้านเชื้อดื้อยาและความตระหนักด้านการใช้ยาต้านจุลชีพอย่างเหมาะสมแก่ประชาชน

ปีที่ 9 พ.ศ.2564 สัปดาห์รัฐรักษ์ตระหนักใช้ยาต้านแบคทีเรีย ปีพ.ศ. 2564 โดยร่วมมือกับภาคีต่างๆ โดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุข ที่เป็นเจ้าภาพหลักของประเทศไทย WAAW 2021 เป็นการจัดแบบ virtual จากปัญหาโควิด และมีจัดโดยภาคีเครือข่ายในที่ต่างๆ จัดตลอดทั้งเดือนพฤศจิกายน

ปีที่ 10 พ.ศ.2565 ธีมของการจัดงาน กำหนดเป็น “Preventing Antimicrobial Resistance Together.” ร่วมกันป้องกันการดื้อยาต้านจุลชีพ: บทบาทของทุกคน โดยมีสโลแกนหลักคือ ‘Antimicrobials: Handle with Care’ ยาต้านจุลชีพ ใช้อย่างระมัดระวัง เป็นการเน้นกิจกรรม online เพราะมีปัญหาโควิด

กิจกรรม ปีที่ 11 ปี พ.ศ. 2566

กพย.และภาคี กำหนดจัดงานตลอดเดือนพฤศจิกายน และขยายไปถึงธันวาคมในบางกิจกรรม “สัปดาห์รัฐรักษ์ ตระหนักปัญหาเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ พ.ศ.2566” ร่วมป้องกันเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ บทบาทของทุกคน รวมพลังยับยั้งเชื้อดื้อยา เป้าหมายเพื่อยับยั้งการดื้อยาต้านจุลชีพ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมายและรุนแรง เพื่อให้ปัญหาลดลง ในขณะเดียวกัน ก็ต้องเร่งหาทางป้องกันการเกิดการดื้อยาต้านจุลชีพ ที่จะเกิดในอนาคต อาจเป็นการดื้อยาของเชื้อตัวใหม่ หรือการดื้อยาต้านจุลชีพสำคัญ ๆ

โดยเริ่มต้น วันที่ 1 พ.ย. ด้วยยิวาพิพากษ์ ฉ 53 นี้ และยังเชิญชวนภาคีและทุกคนร่วมกันรณรงค์ด้วยการโพสต์ภาพถ่ายตนเองหรืออื่นๆ พร้อมคำขวัญ ร่วมกันป้องกันเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ

วันที่ 2 พ.ย. มีแกนหลักจัดงานได้แก่ กพย. สสส. สถาบันวิจัยสังคม MORU คณะเภสัชศาสตร์ ม.เชียงใหม่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ สภาองค์กรของผู้บริโภค ภาคเหนือ สภาอาหารสุขภาพ จังหวัดเชียงใหม่ มูลนิธิพัฒนาเครือข่ายสุขภาพ สำนักงานภาคเหนือ และ กสธ. อย. มีการประชุมวิชาการ นำเสนอสถานการณ์การดื้อยาต้านจุลชีพ และกิจกรรมสำคัญๆ ที่ได้ดำเนินการในภาคเหนือ ตอนบน ที่คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และในภาคปาย จัดที่ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเชียงใหม่ แอร์พอร์ต มีการออกสื่อทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และเชิญชวนหน่วยงานต่างๆเปิดคลิป และเผยแพร่แผ่นพับต่างๆ หรือร่วมจัดนิทรรศการที่สำคัญ

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมที่เตรียมการต่อเนื่องตลอดเดือนพฤศจิกายน เช่น WAP (จัดกิจกรรม 11 พย. 66) มุลินิธิหมอชาวบ้าน เครือข่ายภาคี ศูนย์วิชาการเฝ้าระวังและพัฒนาระบบยา ระดับภาค (เหนือ อีสาน กลาง ใต้) UHosNet เครือข่ายนพย. ชมรมเภสัชชนบท มุลินิธิเพื่อผู้บริโภค healthy forum มุลินิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก มุลินิธิหนังสือเพื่อเด็ก มุลินิธิเภสัชศาสตร์เพื่อสังคม สมาคมเภสัชกรรมชุมชน (ประเทศไทย) บริษัท ยิบอินซอย จำกัด

ปัญหาเชื่อดื้อยา เพราะคนคือ เพราะความตระหนักของทุกคนคือหัวใจ ดังนั้นบุคคลทุกคนมีส่วนร่วมพลังเพื่อป้องกันและยับยั้งปัญหาเชื่อดื้อยาต้านจุลชีพ ด้วยบทบาทที่หลากหลาย แพทย์สั่งยาต้านจุลชีพอย่างสมเหตุผล เภสัชกรจ่ายยาต้านจุลชีพอย่างสมเหตุผล ติดตามปัญหาในชุมชน ประชาชนไม่เรียกหายาต้านจุลชีพ ใช้จ่ายให้ครบขนาด ไม่เก็บยาต้านจุลชีพไว้ใช้ในครั้งต่อไป ไม่แบ่งยาต้านจุลชีพให้คนอื่นใช้ ไม่ใช้กับสัตว์เลี้ยงด้วยตนเอง หรือแบ่งยาต้านจุลชีพของตนให้สัตว์เลี้ยง ไม่ซื้อยาต้านจุลชีพด้วยตนเอง ไม่ซื้อยาต้านจุลชีพทางออนไลน์ นอกจากนี้บทบาทของสื่อมวลชน ไม่โฆษณาขายยาต้านจุลชีพ ไม่ส่งเสริมให้มีการใช้ที่ไม่จำเป็น หรือไม่ถูกต้อง และอุตสาหกรรมยาและการเกษตร ต้องมีจริยธรรมการส่งเสริมการขายยา หรือการตลาด

ตารางแผนกิจกรรม ภาพรวม เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2566

วตป	กิจกรรม	องค์กรหลัก	สถานที่/หมายเหตุ
28 - 30 ต.ค. 66	ISIUM 2023 การประชุมวิชาการการใช้ยาสมเหตุผลนานาชาติ และในงานมีห้องย่อยเรื่อง AMR และ นิทรรศการ AMR	ISIUM, กพย., MORU, สสส.	โรงแรมแคนทารี เชียงใหม่
31 ต.ค. 66	ลงพื้นที่ดูงาน กลุ่ม3 ประชากรกลุ่มเฉพาะ ชนกลุ่มน้อยและแรงงานข้ามชาติ ในประเด็นด้านสุขภาพ การใช้ยาปฏิชีวนะ และยาอื่น (งานต่อเนื่อง ISIUM)	กพย. สสส.	กลุ่มชนกลุ่มน้อย และแรงงานข้ามชาติ จ.เชียงใหม่ และ จ.เชียงราย
1 พ.ย.	ยาวิพากษ์ ณ 53 สัปดาห์รัฐกิจ ตระหนักปัญหาเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ	กพย.	เผยแพร่ทั่วไป
1 พ.ย.	เชิญชวนถ่ายภาพ พร้อม คำขวัญ ร่วมกันป้องกันเชื้อดื้อยา เผยแพร่ทาง online	กพย. และภาคี	เผยแพร่ทั่วไป โดยเฉพาะออนไลน์
2 พ.ย. เช้า	ประชุมแลกเปลี่ยนสถานการณ์และ กิจกรรมภาคเหนือด้านพฤติกรรมการใช้ยา ผลกระทบต่อสุขภาพ และ ด้านอาหารอินทรีย์ปลอดยาปฏิชีวนะ	กพย. MORU สสจ.เชียงใหม่ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่
2 พ.ย. บ่าย	งานกิจกรรมรณรงค์แก่ประชาชน นิทรรศการการตรวจยาปฏิชีวนะ ในอาหารสดให้ความรู้ด้านสุขภาพ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์รายการบนเวที	กพย. MORU. WAP สสจ. เชียงใหม่ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	ศูนย์การค้า เซ็นทรัลเชียงใหม่ แอร์พอร์ต
2 พ.ย. บ่าย	ประกาศผล การประกวดการ์ตูน 4 ช่อง ช่วงการประกวด 15 ก.ย. - 15 ต.ค. 66	MORU กพย. สสภท.	(เริ่ม 15 ก.ย. 66 ประกาศผล 2 พ.ย. 66)

วตป	กิจกรรม	องค์กรหลัก	สถานที่/หมายเหตุ
4-5 พ.ย.*	ร่วมงาน Fisher Folk (รอบประสานงาน)	Fisher Folk	หอศิลป์ กทม.
11 พ.ย.	ร่วมอภิปรายในงาน “ปิดจ๊อบ ฮีตส์ เพื่อสัตว์ฟาร์ม”	WAP และ ภาคี รวมถึง กพย.	นครปฐม
26 พ.ย.*	ร่วมงาน ความมั่นคงด้านอาหาร	ยิบอินซอย	เดอะมอลล์ งามวงศ์วาน
ต.ค.-พ.ย.	พัฒนาคลิป ความรู้ เชื้อดื้อยา	กพย. Node ภาคกลาง	เผยแพร่ online
1-30 พ.ย.	เผยแพร่คลิปความรู้และสื่อเกี่ยวกับ เชื้อดื้อยา ให้กับ โรงพยาบาลในเครือข่าย HosNet, Nodes ของ กพย. นพย. (คลิปเดิมและเพิ่มชุดปรับปรุงใหม่)	กพย. นพย. UHosNet และ ภาคี	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ เผยแพร่ online
1-30 พ.ย.	เผยแพร่ข้อมูล ความรู้ ผ่าน www, fb, ของ กพย. สสส. และภาคี	กพย. สสส.	Online
พ.ย.	ประกาศผล การประกวดการ์ตูน 4 ช่อง ช่วงการประกวด 15 กย - 15 ตค 66	MORU กพย. สนภท.	(เริ่ม 15 ก.ย. 66 ประกาศผล 2 พ.ย. 66)
พ.ย.-ธ.ค.	นิสิต/นักศึกษา ทำศิลปะ (Art) ใน theme “ร่วมมือร่วมใจป้องกันภัยเชื้อดื้อยา” เพื่อใช้เผยแพร่ในผู้สนใจเข้าใจ เรื่อง เชื้อดื้อยา	ภาคีเครือข่าย ภาคเหนือ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	
พ.ย.-ธ.ค.	กิจกรรมสื่อสารสาธารณะ	หมอชาวบ้าน และกพย.	Online และ กิจกรรม
พ.ย.-ธ.ค.	กิจกรรมร่วมกับ มูลนิธิเพื่อการ พัฒนาเด็ก	มพต. และ กพย.	Online และ กิจกรรม

*ระหว่างประสานงาน

เอกสารอ้างอิง

[https://www.who.int/news/item/06-06-2023-world-antimicrobial-awareness-week-\(waaw\)-will-now-be-world-amr-awareness-week](https://www.who.int/news/item/06-06-2023-world-antimicrobial-awareness-week-(waaw)-will-now-be-world-amr-awareness-week)

<https://www.woah.org/en/event/world-amr-awareness-week-2023/>

<https://www.fao.org/antimicrobial-resistance/news-and-events/news/news-details/en/c/1640953/>

<https://www.fao.org/antimicrobial-resistance/news-and-events/events/en/>

<https://www.safetyandquality.gov.au/our-work/antimicrobial-stewardship/world-amr-awareness-week#access-resources-for-world-amr-awareness-week>

<https://www.gov.uk/government/publications/european-antibiotic-awareness-day-resources-toolkit-for-healthcare-professionals-in-england/world-antimicrobial-awareness-week-waaw-and-european-antibiotic-awareness-day-eaad>

<https://antibioticguardian.com/>

World Antimicrobial Awareness Week is now **World AMR Awareness Week**

Join the celebrations

November 18-24, 2023

Preventing Antimicrobial Resistance Together

